

Государственное казённое общеобразовательное учреждение
Республики Дагестан «Бабаюртовская средняя школа-интернат №11»

Урок КВН

«Знатоки родного языка»

Подготовила и провела : Адильсаидова Айда Керимовна

6 класс 2021 год

Къумукъ тилни билевючлер

«Къарлыгъачлар»

Гюзде олар да гете

Башлагъынча сувукълар

Яшлар айта олагъа

«Тез къайтыгъыз ювукълар»

Сыйыртгъычны, къалыгъачны

Гертилей сюе гъар яш

Къушлар къайтып гележек

Болгъанда бизде язбаш

1)Гиришив сёз

Бугюнгю бизин дарс-оюн, къумукъ тилни –ана тилин кёп билегенлени , ана тилин кёп сюегенлеге багъышлангъан . Бугюнгю оюнда сиз янгы, яда сиз эшитген , тек маънасын гъали де англап болмай турагъан сёзлер булан ёлугъажакъсыз. Бугюн дарсда сизге шолай англашынмайгъан сёзлер ёлукъса , мен оланы маънасын оюну ахырында айтажакъман .

2)Оюну сюемен сиз лап кёп сюеген затдан башлама . сиз магъа «Ашлар» деген кроссвордну чечме кёмек этежексиз.

1. Йымырткъаны сарисин де, агъын да аталап, биширилген аш (къуймакъ)
2. Яйылгъан хамурдан этилген , макъталгъан ашланы бириси (гъинкал)
3. Дюгюден , бурчакъ да къошулуп этиле (чилав)
4. Къапуста, юзюм япыракъгъа чырмалып этиле (долма)
5. Гъабижай ундан этилген экмек (мичари)
6. Гъабижай ундан этилген каш (тахана)
7. Лап да сыйлы аш (экмек)
8. Гиччи экмек .9къалач)
9. Отда къызартылып биширилген эт (чишлик)
10. Этли шорпа, кёбюсю тойларда этиле (къувурма)
11. Ичине эт, бишлакъ, къабакъ салынып , отда биширилеген аш (чуду)
12. Дюгюден , сари майгъа биширилип этиле,; тойланы аслу ашы (пилав)
13. Ичине эт, картоп, бишлакъ, йымырткъа, халта салынып , къазанда бишириле 9 кюрзе)
14. Ону тюрлю- тюрлюсю бола: ун, тушап, илашгъы; сыйлы аш санала (гъалива)

«Гюмелеклер»

Гёерсен чыкъсанг чёлге

Ажайып ошай гюлге

Бирден къанатын яя

Учуп алдындан тая

Гюлню йимик гюмелек

Ондан толгъан гъар бёлек

Кёп болсун гюмелеклер

Олар бизге гереклер

3) Гъали мен сизге уйге берилген ишни тергежекмен. Эсигизде буса , мен айтдым «къ» гъарп булан башланагъан «къ» гъарпгъа битеген сёзлер (алгъа да, артгъа да бир йимик охула)ойлашып религиз деп.сизге бир минут бериле. Мен 18 сёз тапдым, сизинки нече болур экен?

Къусукъ, къачакъ, къысыкъ, къувукъ, къалакъ, къумукъ, къазакъ, къакъакъ, къутукъ, къаммакъ, къабакъ, къакъ, къаннакъ, къыйыкъ, къаракъ, къуллукъ, къылыкъ, къытыкъ.

4) Биз гъали сизин булан рус тил дарсгъа гёчебиз.бу бёлюкню аты «Къанатлы къонакълар» ва «Гъайванларда гъайыбыз». Мен русча айтгъанда , сиз магъа къумукъча айтасыз, мен къумукъча айтгъанда, сиз магъа русча айтасыз.

«Къарлыгъачлар»: 1. телёнок –бузав 2. Бык-бугъа 3.бычок-тана 4. Буйвол-гамиш 5. Буйволёнок –гёдек. 6.жижек-цыплёнок 7. Гюргюр-индюк 8. Къув-лебедь 9. Къаргъа-ворона 10. Савусгъан – сорока

«Гюмелеклер»: 1. Баран-къой 2. Ягнёнок-къозу 3. Козлёнок-улакъ(гидив) 4. Жеребёнок – гюлюк(тай) 5. Осёл-эшек 6. Бабиш –утка 7. Къаз –гусь 8.къарлыгъач-ласточка 9. Атьёкъ- кукушка 10.къаракъуш-орёл

5) Яшлар , сизге уйге уйренип гелме чечеген ёмакълар –шиърулар берилген. Бир команданы охувчусу бирдагъы команданы охувчусуна сорав бере , о жавап къайтарып, биревю команданы охувчучуна объюню соравун айта. Шолай оюн узатыла.

«Къарлыгъачлар»

1. Йыртыллай ял къуйругъу,
Гёресен кишдей къара.
Устьюне минсенг сени
Алып ел йимик бара. (ат)	2.Кёп эртечыгъа юртдан
Гёк от ашап тоймагъа
гёню къара буса да
Ап-акъ бола къаймагъы(гамиш)	3.Аркъасында тонкъусу
ачывланса тюкюре
Ятдырмагъа къарасанг
Йылай туруп объкюре.(тюе)
4. Мююзлери чаталгъан
Арив жан де пат алгъан
Ватаны Темиркъазыкъ
Тайгада болмай языкъ
(къубагийик)	5. Объю уллу да тюгюл
тек узун къулакълары
югюн гётерип гелген
ол бизин къонакъланы
(эшек)	6. Устьюнде хас тон
оьктем къыдыра
тек авчу ону
тутса сыдыра
(тюлюкю)

«Гюмелеклер»

1.Жанланы бек палхусу
Бёлюп болмай юхусун
Какичин яла пята
Ачлыкъ ону уята(аюв) | 2.Бир йимик чыдай
къышгъа ва яйгъа
яшайгъан ери
обзюню тайга(тигр) | 3.Огъар савут къынгыр тиш
этегени яман иш
гъабижайны къартыгъын
ашап , таптай артыгъын(къабан) |
|--|---|---|

4.Гёзлер итти	5.Танк йимик юрюй чёлде	6.Ичинде ашлыкъ барда
Къулакълары сакъ	яшама бола кёлде	тешик эте гьамарда
Генг авлакъларда	уьстюнде къалын губе	будай бюртюк ташыла
Айлана саякъ(бёрю)	жыйылса бола тебе(такъалыбакъа)	адамлардан яшына(лобан)

6) Берилген сёзден къайсы команда кёп сёз ойлашып бола «Молланасрутдин». Мен 46 сёз ойлашдым, сиз нечени ойлашарсыз.

Мал, молла, нас, нал, нар, рулон, тал, тал, тана, там, тон, тонна, тигр, тил, тир, тул, там, турса, улан, умар, дарс, дин, Дина, дутар, ана, ата, ат, алма, алмас, асру, сурат, сан, сом, сол, сона, Салман, сатин, сал, Алан, сатин, Анадол, Дарман, Мадина, салам, Салман, рам.(46 сёз)

7) Къайсы команда бир минутну ичинде аталр сёзлерин ва айтывларын айта.

8)Санавлар булангыы ребусланы къайсы команда тез чече.

1 ев 62 г3 5ик 6н 7 т 8г къ10къ

с100гюч о30лукъ

9) Гъали яшланы яратывчулукъ ишлерине къарайыкъ

10)Жюри озлени ишин этегенде мен сизге бир гиччирек ёмакъ охумагъа сюемен «Гъали болдунг минав)

11. Оюнну натижасы чыгъарыла

12. Муалимлени сёйлею.

Бав емишлер.

Солдан онггъа:

- 3 – о емишни урлукъларын ашай;
- 4 – ону сындырып, ашын ашай;
- 5 – емишлерден лап улусу, сари болуп бише;
- 8 – борлада оьсе;
- 9 – ургъуну биринчи бувунгъа салса, бу емишни аты ишликни ёкълукъ къалибине айлана;
- 10 – бу емишни аты ишликни баш къалибни булан аваздаш бола;

Оьрден тьуге:

- 1 - бу емишни аты рус тилде де, кумукъ тилде де бир йимик;
- 2 – емиш сари де бола, къара да; къуму (сюеги) назик, узунсув бола;
- 5 – яйлыгъы да бар, гюзлюгю де; сари болар бишгенде;
- 6 – ону бирлерини къуму татли, бирлериники аччы бола;
- 7 – уьстюнде увакъ тьугю, ичинде уллу къуму бола:

Ашлар.

Солдан онггъа:

2 – йымырткъаны сарисин де, агъын да аталап, биширилеген аш;

5 – яйылгъан хамурдан этилген, макъталгъан ашлары бириси;

7 –

Оьрден тьуге:

1 – лапда сыйлы аш;

2 – гиччи экмек;

4 – къойчулары ашы;

6 – этли шорпа; кьбюсю, тойларда этиле;

7 – ичине эт, бишлакъ, къабакъ салынып отда биширилген аш;

8 – дьююде, сари майгъа биширилип этиле; тойлары аслу ашы;

9 – ичинде эт, картоп, бишлякъ ва ш.б.салынып, къазанда бишириле;